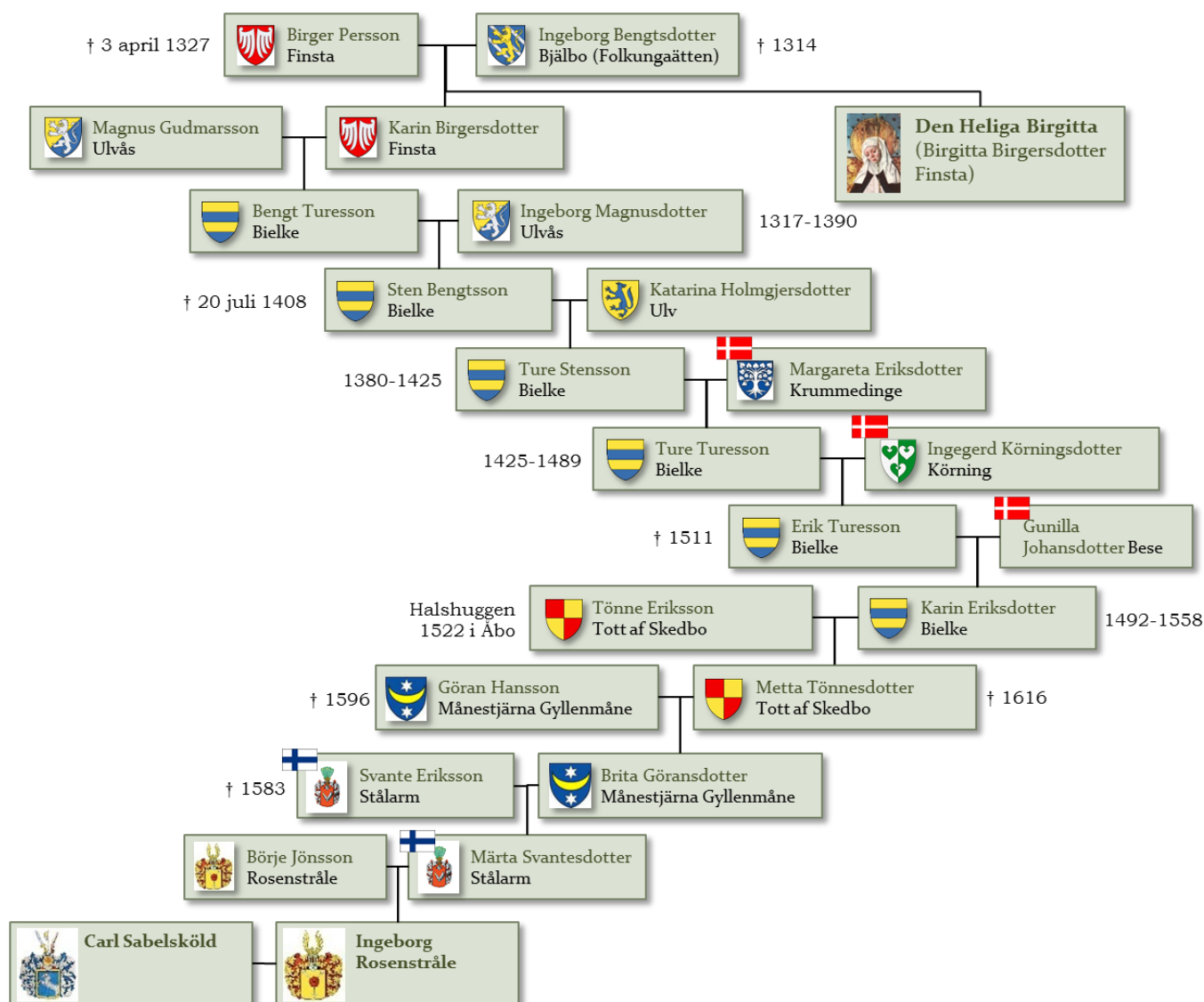

Släkten Gustavii och banden till den heliga Birgittas syster

*Sammanfattning gjord av Christer Gustavii
april 2016. En fortsättning på forskning tidigare
gjord av Margareta Öberg.*

Del I – Våra band till Karin Birgersdotter

Nedan följer en redogörelse för hur släkten **Gustavii** är ättlingar till den **heliga Birgittas syster** Karin (Katarina) Birgersdotter. I släkträdet nedan beskrivs släktskapet mellan vår förfader Carl Sabelskölds hustru Ingeborg Rosenstråle (1608-1674) och Karin Birgersdotter. Ingeborg Rosenstråle måste ha varit ett ovanligt gott gifte för den då 44-årige adelsmannen Carl Sabelsköld. Genom sin hustru Ingeborg (hans 3:e hustru) blev hans barn besläktade med några av de allra finaste adelsätterna i det dåtida Sverige. Ingeborgs mormors mormor var av ätten Bielke, som är svensk uradel (medeltida adelsätt) från Södermanland, grevlig ätt år 1687. Genom ätten Bielke löper sedan släktskapen med ätterna Körning, Krummedinge, Ulv, Ulvås och Finsta. När vi så småningom kommer tillbaka till Karin Birgersdotter blir det riktigt spännande då hennes mor Ingeborg Bengtsdotter tillhörde Bjälboätten eller Folkungaätten som den senare har kallats, vilket alltså är en av våra gamla kungaätter (se del 2 i detta kompendium).

Birger Persson till Finsta (Finstaätten) † 3 april 1327 gift med Ingeborg Bengtsdotter (Folkungaätten) † 1314

Källa: Svenskt Biografiskt Lexikon, urn:sbl:18240

Birger Persson (även Petersson) till Finsta, död 1327, var svensk storman, riksråd, Upplands första lagman och medförfattare till Upplandslagen samt far till **den Heliga Birgitta** och [1] **Karin Birgersdotter** (se biografi nedan). Han förde som vapen två nedfälla vingar.

Birger Petersson nämnes tidigast 1280, blev riddare och riksråd mellan 1285-1291 och var 1293 lagman i Tiundaland i Uppland. Han påbörjade 1293 som huvudman samlandet och kodifierandet av de tre uppländska folklandens, (Attundaland, Tiundaland, Fjädrundaland), rättssedvänjor till en gemensam lagbok, Upplandslagen, som den 2 januari 1296 kunde tas i bruk, och i denna lagsaga han blev den första lagmannen.

Birger Persson och hans hustrus gravsten
i Uppsala domkyrka

Birger Petersson, som var en av kung Birger Magnussons närmaste män, fick 1303, tillsammans med ärkebiskopen och Andreas And, i uppdrag att vara skiljedomare mellan kungen och hans bror hertig Erik i en tvist om en del uppländska gårdar, vilket blev början till den följande brödrastriden mellan kung Birger, hertig Erik och hertig Valdemar. Som Upplands lagman och rikets största jordägare hade Birger Persson en ledande roll under dessa strider. Uppgörelsen 1308, som återgav kungen friheten men medförde rikets delande, gjorde Birger till hertigarnas undersåte. Han var snart dessas mest betrodde anhängare, och han lånade ut stora summor pengar till hertigarna.

Birger var en av de personer som bevitnade hertigarnas testamente, som upprättades den 18 januari 1318. Efter hertigarnas död år 1318 tog han, jämte Mats Kettilmundsson, ledningen i upproret mot kung Birger som ledde till att hertig Eriks treårige son Magnus valdes till kung följande år. Birger fick den 13 december 1320 gården Älgö i Överselö i gåva av hertiginnorna Ingeborg.

Den 22 juli 1321 påbörjade herr Birger en pilgrimsfärd, varpå han den 1 oktober samma år befinner sig i påvestaden Avignon. Han var senare i Santiago de Compostela och var åter i Sverige den 4 juni 1322, lagom för att i Skara delta i den grupp rådsherrar som gjorde slut på hertiginnan Ingeborgs makt och i stället tog kung Magnus förmyndarstyrelse i egna händer.

Birger skrev den 21 oktober 1326 sitt testamente på sätesgården Finsta i Skederid. Han var på sin tid en av Sveriges största godsägare och säkerligen en av landets rikaste män. Han innehade åtskilliga gårdar i bland annat Uppland, Närke, Småland, Södermanland och Östergötland. Birger Petersson dog 3 april 1327 och begravdes i Uppsala domkyrka tillsammans med hustrun Ingeborg Bengtsdotter, som dog redan 1314.

Folkungaätten och **Bjälboätten** är sentida benämningar på en medeltida svensk kungasläkt. Till Folkungaätten räknas en del av de agnatiska ättlingarna till Bengt Snivil. Han hade tre kända söner, Birger, Magnus och Karl. Ättens medlemmar är inte att förväxla med folkungar, en gruppering som gjorde flera uppror mot kungaättens styre.

Släkten brukar indelas i ett antal grenar, men med Folkungaätten avses oftast den gren som utgick från Birger jarl (den s.k. lagmansgrenen) och i ett antal generationer från och med Birgers son Valdemar Birgersson kom att inneha kungamakten. Folkungaätten dog ut i slutet av 1300-talet med Erik Valdemarsson (den yngre). Släktskapet med Folkungaätten innebär också släktskap med flera Svenska medeltidskungar, bl. a. **Birger Jarl**, **Kung Valdemar**, **Kung Magnus Ladulås** mfl. (se även beskrivningar i nästa kapitel).

Finstaätten var en frälsesläkt från Uppland med Finsta som stamgård. Stamfadern Israel dog före 1269. Hans son Jakob Israelsson, död 1281, var ärkebiskop i Uppsala och hans sonson Israel Erlandsson biskop i Västerås. Ättens vapen varierade, för Birger Persson anges svarta nedvända vingar med vingfästen utåt på rött, vingarna kan dock ha varit av silver (enl. Raneke, SMV). Ätten dog ut under 1300-talet.

[1] Karin (Katarina) Birgersdotter (syster till den Heliga Birgitta) gift med Magnus Gudmarsson (Ulvåsaätten)

Karin Birgersdotter, dotter till Birger Persson (Finstaätten) och Ingeborg Bengtsdotter (Folkungaätten), var syster till heliga Birgitta. Hennes födelse- och dödsår är okända, men hon omtalas som minderårig 14 mars 1315. Hon vigdes före 20 september 1316 med Magnus Gudmarsson (Ulvåsaätten) och fick med honom dottern [2] **Ingeborg** (se nedan). 1320 erhöll hon jord i bland annat Ydre härad i arv efter modern, och 1328 i Danderyd och Norra Vedbo härad efter fadern. Hennes sätesgård uppges ha varit "Loo" i Västergötland, som identifierats med Lo i Långared. Hon upptogs 1352 tillsammans med sin make och husfolk i Varnhems klostres underhåll.

[2] Ingeborg Magnusdotter f. ca 1317 och b. 28 juni 1390 gift med Bengt Turesson (Bielke)

Ingeborg Magnusdotter, född ca 1317, var dotter till Magnus Gudmarsson (Ulvåsaätten) och **Katarina Birgersdotter** (Finstaätten). Begravdes 28 juni, 1390 i Vadstena kloster. Ägde jord i Norra Vedbo härad. Gift med Väpnaren och Riksrådet **Bengt Turesson (Bielke av Åkerö)**.¹

Barn:

Margareta Bengtsdotter (Bielke) död 3 augusti 1370

Kristina Bengtsdotter (Bielke)

Ture Bengtsson (Bielke) död 20 november 1414

[3] **Sten Bengtsson (Bielke)** (se nedan) död 1408²

Bielke är svensk uradel, (medeltida adelsätt) från Södermanland. Grevlig 1687. Skölden är antingen tre gånger delad (se Bielke af Åkerö) eller belagd med två bjälkar, tinkturerna är av guld och blå.

Dess tidigaste med säkerhet kända medlem är en i slutet av 1200-talet belagd Kettil, vars patronymikon inte är känt. En eftermedeltida uppgift med oklart ursprung är att Kettils far skulle ha hetat Bengt, men någon sådan person kan inte återfinnas i medeltida källor. Två söner till Kettil är kända, Nils Kettilsson (Bielke) och Ture Kettilsson (Bielke), den förre var riddare och den senare riksråd och riddare. Från den senare härstammar den på riddarhuset introducerade grenen.

Familjenamnet upptogs först av riksrådet Ture Pedersson Bielke, som dog 1577, varför samtliga släktmedlemmar före honom skrivs med namnet Bielke inom parentes.

Dennes söner Svante och Nils Bielke, blev 1608 friherrar, och från den senares sonson, Nils Bielke (1644-1716), vilken blev greve 1687, härstammar den nu levande grevliga grenen av ätten.

¹ Äldre Svenska Frälseätter I:1, sid 92 b

² Gustaf Elgenstierna "Den introducerade svenska adelns ättartavlor", Nr 8 Bielke af Åkerö Tabell 11

[3] **Sten Bengtsson (Bielke)** † 20 juli 1408 gift 27 september 1371(?) med **Katarina Holmgersdotter (Ulv)**

Sten Bengtsson (Bielke) till Kråkerum samt Ridö i Barkarö socken, riddare, lagman och marsk, född cirka 1343, död 20 juli 1408, han var son till Bengt Turesson (Bielke) och **Ingeborg Magnusdotter** (Ulvåsaätten).

Han nämns tidigast 1364, som riddare vid kung Albrekts kröning i februari 1365. Han var, jämte farbrodern Nils Turesson (Bielke), kung Albrekts anhängare och stod i de avgörande striderna 1371 på dennes sida, men anslöt sig sedan till det aristokratiska oppositionspartiet. Han nämns också som riksråd från 1374, som marsk 1374-87, som häradshövding i Simtuna härad och lagman i Uppland 1379 och häradshövding i Åsunda härad 1384.

Bo Jonsson (Grip) utsåg Sten Bengtsson till en av dess tio testamentsexekutorer. Efter Bo Jonssons död 1386 var han hövitsman på Nyköpingshus. Under åren 1388-89 tog han verksam del i drottning Margaretas inkallande och kung Albrekts avsättning, samt var från början en av drottningens betrodda män, då han 1390 kallas drottningens hövitsman på Almarnestäket. Han var under de följande åren säkerligen ett av de säkraste stöden för hennes välde i Sverige, och var 1406 lagman på Öland.

Sten Bengtsson innehade den gamla släktgården Kråkerum i Mönsterås, och Ridö i Barkarö som han köpte den 1 februari 1399 av Karl Ulfsson (Sparre av Tofta). Han ägde även Marieborg i Östra Eneby, och Hästholmen i Västra Tollstad (E) som han bekom genom hustrun Katarina Holmgersdotter, samt jord även i Västmanland och på Öland. Bebodde tidtals i Kråkerum. Han verkar under senare delen av sitt liv i regel ha vistats på Marieborg, där han också avled.

Såsom bosatt i närheten av Enköping intresserade han sig för staden och gjorde 1406 en donation till därvarande skola. Mot Vadstena kloster visade han stor frikostighet, varför han ägnades en minnesruna i klostrets diarium, vid sin begravning där.

Gift den 27 september 1371 på Adelsö med **Katarina Holmgersdotter (Ulv)**.

Barn:

Katarina Stensdotter, död 1409, begravnen 1410-02-28, i Vadstena kloster

Kristina Stensdotter, bodde som änka på Ridö 1423

Erik Stensson. Riddare. Död 1410

[4] **Ture Stensson (Bielke)** (se nedan), Riddare och riksråd, Död 1425³

Ulv är svensk uradel, frälseätt, utgrenad ur Folkungaätten, genom jarlen Karl Döves son Karl Karlsson (Ulv), vars sonson Filip Ulfsson förde en sköld med ett tillbakaseende djur som tolkats som en varg, det vill säga ulv, i vapnet. Ätten dog ut på manssidan 1580 och på kvinnosidan i början av 1600-talet.

[4] **Ture Stensson (Bielke)** f. 1380 i Kråkerum, † 1425 gift med **Margareta Eriksdotter (Krummedige)**

Ture Stensson (Bielke), död 1425, lagman på Öland, hövitsman på Piksborg, riddare och riksråd. Han var son till [3] **Sten Bengtsson (Bielke)** och **Katarina Holmgersdotter (Ulv)**.

Gift första gången 1407 på Oppenstens slott med Birgitta Abrahamsdotter (Tjurhuvud), född på

³ Gustaf Elgenstierna "Den introducerade svenska adelns ättartavlor", Nr 8 Bielke af Åkerö Tabell 14

1380-talet och död före 18 februari 1415, innebränd i en kornlada. Dotter till danske riddaren och riksrådet Abraham Brodersson Tjurhuvud och Märta Pedersdotter Budde.

Barn med Birgitta Abrahamsdotter (Tjurhuvud):

Erik Turesson, till Kråkerum och Råvelsta. Var väpnare och riksråd 1436 samt blev riddare troligen 1441 (Bbl.). Död 1450. Gift 1446 med sin styvmoders dotter Birgitta Kristersdotter (Vasa)

Birgitta Turessdotter (Bielke), död 1436 i Stockholm och begravd i Vadstena. Gift före med kung Karl VIII Knutsson (Bonde)

Sten Turesson (Bielke), död ung efter modern.

Gift andra gången, i Köpenhamn före 14 oktober 1423, med Margareta Eriksdotter (Krummedige).

Barn med Margareta Eriksdotter (Krummedige):

Bengt Turesson (Bielke) född 1424, död 1425

[5] **Ture Turesson (Bielke)** född 1425. Riddare, riksråd och marsk. Död 1489 el. 1490⁴

[5] Ture Turesson (Bielke) f. 1425 i Kråkerum † 1489 gift med **Ingegerd Kyrning Körningsdotter(?)**, eventuellt med Birgitta Abrahamsdotter Tjurhuvud

Ture Turesson (Bielke), född omkring 1425 och död cirka 1490, riddare, riksråd och marsk, han var son till lagmannen på Öland, hövitsmannen på Pixborg, [3] **Ture Stensson (Bielke)**. Hans skrev sig till sätesgården Kråkerum i östra Småland.

Ture Turesson tillhörde den grupp inom 1400-talets adel, för vilken genom släktskapsförbindelser och giftermål med danska ätter skillnaden mellan danskt och svenskt utplånats. Han låg i ständiga strider med det svenska nationella partiet, särskilt Karl Knutsson (Bonde). Troligen spelade det faktum att Karl Knutssons huvudmotståndare Krister Nilsson (Vasa) var hans styvfar en vikt roll. Mest känd är han genom den brevväxling han efter Karl Knutssons krigståg till Skåne förde med den danske kungen Kristian I, där han lovade att ge upp Axevalla hus där han var hövitsman till honom vid hans ankomst. Brevväxlingen avslöjades av Tord Karlsson (Bonde) och Ture Turesson tillfångatogs. Han lyckades dock rymma till Danmark, men hans svenska gods indrogs. Under Kristian I:s regeringstid var han därefter en av dennes högst betrodda och utnämndes 1457 till slottshövitsman på Stockholms slott.

Sturekrönikan, som skrevs av hans politiska motståndare skildrar honom som en av Kristian I:s grymmaste hantlangare, och han skall efter kväsandet av ett bondeuppror 1463 ha fått tillnamnet "allmogens köttmånger" (**slaktare**). Under striderna fram till 1472 försvarade Ture Turesson först Stockholms slott och därefter Kalmar slott för Kristians räkning. I slaget vid Brunkeberg blev han fången, och förlikte sig därefter med Sten Sture den äldre.

Ture Turesson grundade ett franciskanerkloster på Torkö i Blekinge skärgård. Han skall även ha grundat Johanniterklostret i Kronobäck nära Kråkerum.

Ture Turesson Bielke gifte sig före 26 mars 1459 med **Ingegärd Körningsdotter**, dotter till väpnaren Körning Kettilsson (danska ätten Kyrning) och Karin Björnsdotter (Björn). Dock finns det uppgifter som pekar på att det var Birgitta Abrahamsdotter Tjurhuvud han fick barnen nedan med:

Sten Turesson. Riddare och lagman

[6] **Erik Turesson (Bielke)**, riddare, hövitsman och riksråd, död 1511⁵

⁴ Gustaf Elgenstierna "Den introducerade svenska adelns ättartavlor", Nr 8 Bielke af Åkerö Tabell 16

Peder Turesson (Bielke), riddare och riksråd, död 1520

Nils Turesson. Slagen till riddare på den heliga graven i Jerusalem något av åren 1489–92. Död ogift 1493

Olof Turesson, död ogift

Margareta Turesdotter, död 1507

Brita Turesdotter Bielke, gift med riddaren och lagmannen Arvid Birgersson Trolle, död 28 oktober, 1513

Barbara Turesdotter, död ogift 1485, begravd i Kronobäcks kloster

Anna Turesdotter, död 1513

[6] Erik Turesson (Bielke) † April(?) 1511 **gift 5 juli 1490 med Gunilla Johansdotter Bese f. 1473**

Erik Turesson (Bielke) till Benhamra i Vada socken, Stockholms län och Häradssäter (nu Herrsäter) i Värna socken, Östergötlands län, vilka han erhöll genom sitt gifte. Riddare, fogde och riksråd, död 1511, han var son till [4] **Ture Turesson (Bielke)**.

I motsats till sin far var Erik Turesson antidansk och sympatiserade med sturepartiet. Erik var ganska ung när han 1487 utnämndes till fogde på Stockholms slott. Därigenom lärde han känna Sten Sture den äldre. Det ämbetet höll han till 1490.

I början av 1495 tillträdde han ämbetet som slottsfogde på Stegeborg. I ett bevarat brev från 1496 skriver Erik om den pest som härjar i Östergötland och många på slottet har dött. På sommaren 1499 förflyttades han till Viborgs slott och innehade Viborgs län och Olofsborgs slottslän, som han med framgång försvarade mot ryska anfall. Längre fram försökte han upprätthålla fredliga förbindelser med ryssarna trots de tvister om gränsen, som här uppstått. Från 1504 var han slottshövitsman över hela Finland.

Som hans främsta politiska insatser har angetts, att han lyckades hindra kung Hans att försöka dra in ryssarna i den pågående svensk-norska konflikten samt att han skickligt stödde Viborgs strävan att öka sin handel på Ryssland i konkurrens med hansan. Vid sidan av detta var han en av Sturarnas, särskilt Svante Stures säkraste stöd fram till 1510, då en brytning skedde mellan honom och riksföreståndaren.

Gift med **Gunilla Johansdotter Bese**, dotter till riksrådet Johan Stensson Bese och Katarina Jonsdotter (Gädda).

Barn med Gunilla Johansdotter Bese:

Axel Eriksson (Bielke)

Ture Eriksson (Bielke)

Anna Eriksdotter (Bielke) gift med Måns Johansson (Natt och Dag)

[7] Karin Eriksdotter (Bielke) levde ännu 1558. Gift 1:o 1512 med riksrådet och hövitsmannen på Viborg Tönne Eriksson (Thott) Gift 2:o med fältöversten Arvid Gustafsson Vestgöte.⁶

Nils Eriksson. Hövitsman i Kalmar län. Död efter 1536.

Brita Eriksdotter, död ung.

Johan Eriksson, nämns 1528.

Bengt Eriksson, död ung.

Erik Eriksson, till Benhamra. Var gift och efterlämnade endast en dotter Karin Eriksdotter.

Barbro Eriksdotter

⁵ Gustaf Elgenstierna ”Den introducerade svenska adelns ättartavlor”, Nr 8 Bielke af Åkerö Tabell 17

⁶ Gustaf Elgenstierna ”Den introducerade svenska adelns ättartavlor”, Nr 8 Bielke af Åkerö Tabell 19

[7] Karin Eriksdotter (Bielke) f. ca 1492 † ca 1558

gift 1512 med **Tönne Eriksson (Tott af Skedbo)**, halshuggen den 2 januari 1522 i Åbo

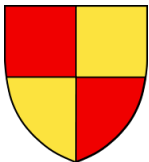
Tönne Eriksson, till Benhammar i Vada socken, Stockholms län, som han erhöll genom sitt andra gifte. Stod under Sturarnes strider mot Danmark på de förras sida. Var redan 1492-11-27 hövitsman på Raseborg. Riksråd 1505. Hövitsman på Viborg 1513-1520. Halshuggen den 2 januari 1522 i Åbo på konung Kristierns befallning. Gift 1:o med Karin Nilsdotter, dotter av riddaren och riksrådet Nils Fadersson (Sparre av Hjulsta och Ängsö) och Kristina Nilsdotter (Oxenstierna). Gift 2:o på nyåret 1495 på Stockholms slott med Hillevi Axelsdotter i hennes 2:a gifte, dotter av Axel Pedersson Brahe till Tosterup och Krageholm och Maren Tygesdotter Lynge. Gift 3:o 1512 med **[7] Karin Eriksdotter** i hennes 1:a gifte, dotter av riddaren och riksrådet Erik Turesson (Bielke) och Gunilla Bese.

Barn med **[7] Karin Eriksdotter**:

Erik Tönnesson Tott

Ingeborg Tönnesdotter Tott, levde ännu 1581 Tottjärvi Gift 1536-09-18 på Laukko med lagmannen Jöns Knutsson

[8] Metta Tönnesdotter, död 1616-01-11. Gift med hövitsmannen Göran Hansson, till Högsjögård i Västra Vingåkers socken⁷

Tott, även *Thott*, medeltida frälseätt från Skåne av vilken en medlem, Tord Aagesen, nämns redan 1288. En medlem av ätten, danska riksrådet Axel Pedersen till Härlöv i Skåne, var gift två gånger med förnåma svenska damer, först med Cathrine Krognos och sedan med Ingeborg Ivarsdotter. Han blev ryktbar i Nordens historia genom sina nio söner: Peder, Olof, Åke, Kettil i förra giftet, Erik, Ivar, Filip, Laurens och Anders i det senare. "Axelssönerna" spelade en mycket betydande politisk roll i Sverige under senare hälften av 1400-talet och en blev riksföreståndare två gånger.

Ätten som började på 1500-talet kallas Tott. De olika grenarna dog snart ut. Längst fortlevde Åke Axelssons linje. Från hans son Erik härstammade adliga ätten **Tott af Skedebo** (nummer 88), som 1669 utgick på svärdssidan, och från hans son Klas, den ätt till vilken hörde den välbekante fältherren Åke Henriksson Tott vars son Clas Åkesson Tott den yngre 1652 erhöll grevlig värdighet men utslocknade med densamme 1674. I Danmark dog ätten Thott ut 1785 med statsmannen Otto Thott.

[8] Metta Tönnesdotter (Tott) † 11 januari 1616

gift med **Göran Hansson (Månestierna/Gyllenmåne) † 1596**

Göran Hansson tillhörde den Danska adelssläkten Månestierna/Gyllenmåne eller Högsjögårdssläkten, gift med **[8] Metta Tönnesdotter** (Tott) och Göran Hansson (Månestierna/Gyllenmåne) fick bl a dottern **[9] Brita Margareta Göransdotter** (Månestierna/Gyllenmåne).

[9] Brita Margareta Göransdotter (Månestierna/Gyllenmåne)

gift med **Svante Eriksson (Stålbarm) † ca 1583**

Svante Eriksson (Stålbarm) till Kiala var son till Erik Olofsson (Stålbarm). Han var Häradshövding i Lappvesi socken 1572-1581. I slottsloven på Viborg 1573-10-09, i Reval 1576 och på Stockholms slott samma år. Befallningsman på Nyslott 1577. Ånyo i slottsloven på Viborg 1578-04-15 och i Reval 1579- 05-10. Befullmäktigad att föra högsta befallningen över Revals slott, stad och län samma år den 17 juni. Han blev också den förste svenske ståthållaren över Koporie slott och län i Ingermanland 1583-06-01. Död omkr. 1583. Han var en tid en av konung Erik XIV:s

⁷ Gustaf Elgenstierna "Den introducerade svenska adelns ättartavlor", ätten Tott Tabell 8

fångvaktare. Gift med **[9] Brita Margareta Göransdotter**, adlad jämte sina syskon den 8 juli 1592 (Högsjögårdssläkten, även kallad Gyllenmåne eller Månestierna efter vapnet, en gyllene halvmåne mellan två sexuddiga försilvrade stjärnor i blått fält) men ej introducerad adel. Hon var dotter till Göran Hansson till Högsjögård och **[8] Metta Tönnesdotter (Tott)**.

Barn:

Erik Svantesson, död ung

[10] Märta Svantesdotter. Gift den 11 juni 1598 på Högsjögård med ryttmästaren Börje Jönsson Rosenstråle, nr 37⁸

Åke Svantesson Stålmarm. Ryttmästare. Död 1629

Elin Svantesdotter, levde änka 1611. Gift 1:o, då hon erhöill Mälsta i Husby-Långhundra socken, Stockholms län till morgongåva, med konung Sigismunds sekreterare Nils Rask, som i vapnet förde en hund och på hjälmen en arm, död 1599 i Danzig. Gift 2:o med livländaren i svensk tjänst Johan Plater, död 1610 och begravnen i Danzig. Död 1583.

Stålmarm var namnet på två befryndade, numera båda utdöda, svenska adelsätter: en adlig och en grevlig. Båda ätterna stammade från Finland och räknade åtminstone enligt äldre källor sitt ursprung från den finske stormannen Niclis på 1300-talet. Av dennes tre söner blev Fader Niclisson stamfader för de båda ätterna Stålmarm, Olof Niclisson för ätten Tawast och Sone Niclisson för ätten Footangel (åtminstone beträffande släkten Tawast har dessa uppgifter dock avfärdats av modernare genealogisk forskning). Fader Niclissons son, Nils Fadersson till Kijala (senare hälften av 1300-talet), skall enligt Johannes Messenius ha varit riksråd, en post som i vart fall dennes sonsons sonsons son, Erik Arvidsson (Stålmarm) (död 1569) definitivt hade.

Erik Arvidssons sonson Erik Axelsson Stålmarm (död 1632) introducerades å ättens vägnar 1625 på det nyinrättade Riddarhuset, ursprungligen med nummer 48 (senare ändrat till 32). Denna ursprungliga ätt utdök på svärdssidan 1687 i och med att den nämnde Erik Axelssons son, landshövdingen och hovrättspresidenten Axel Stålmarm (1630-1702), den 10 december detta år upphöjdes till såväl friherre som greve. Han introducerades under den högre värdigheten 1689 med nummer 33, men slöt själv denna nya ätt på svärdssidan. På spinssidan utgick den med hans dotter Wendela Christina Stålmarm, gift Fleming af Liebelitz (1662-1736).

[10] Märta Svantesdotter (Stålmarm) gift 11 juni 1598 med Ryttmästaren **Börje Jönsson (Rosenstråle)**

Börje Jönsson Rosenstråle till Sonstorp samt Högsjögård i Västra Vingåkers socken, Södermanlands län, var son till Jöns Eriksson. Börje Jönsson var Fogde i Aska och Dal från mars 1597 till juni 1599. Befallningsman på Vadstena slott och över dess län mars 1597. Hövitsman över Vadstena slott och stad med Hov och Motala samt dess underliggande län den 17 juli 1600. Ryttmästare för en fana Östgöta ryttare den 22 januari 1604. Transporterad till hovfanan 1605 (R. Stenbock, Östgöta ryttare.). Kommissarie vid Älvsborgs lösens uppbärande i Östergötland den 17 juni 1619. Levde 1624. (Rf.) Gift den 11 juni 1598 på Högsjögård med **[10] Märta Stålmarm**, dotter till ståthållaren Svante Eriksson (Stålmarm) och **[9] Brita Margareta Göransdotter**.

Deras barn voro, enligt Börje Jönssons egenhändiga anteckning nedanstående:

Bengt Börjesson, till Sonstorp. Född på 1590-talet. Hovjunkare 1607 (R. Stenbock, Östgöta ryttare.).

Margareta Börjesdotter, född den 10 juni 1599 på Sonstorp

Ingeborg, född den 11 juli 1600, död som barn.

Brita, född den 12 maj 1601, död oktober 1656 på Graby i Sunds socken, Östergötlands län

Jöns Börjesson, född 1603. Levde utan tjänst. Död 1655

Svante Börjesson, född 1605. Ryttmästare. Död före 1663

[11] Ingeborg Börjesdotter (Rosenstråle), född den 24 januari 1608, död 1675 på Ekenäs i Blacksta socken, Södermanlands län och ligger jämte sin man begravnen i Blacksta kyrka. Gift 1634 med majoren

⁸ Gustaf Elgenstierna "Den introducerade svenska adelns ättartavlor", Nr 32 Stålmarm Tabell 10

Carl Jönsson, adlad Sabelsköld, nr 150, född 1590, död 1663

Catharina Börjesdotter, född den 23 november 1611, död före 1660

[10] Ingeborg Börjesdotter (Rosenstråle) f. 24 februari 1608 † 1674 gift 1634 med **Carl Jönsson (Sabelsköld)** f. 1590 † 1663

Carl Sabelsköld var gift två gånger. Första giftet var med Magdalena Strang, som var dotter till ryttmästaren vid Upplands fana Hans Strang och hans hustru Carina Bagge af Berga. Troligen ordnades giftermålet genom Carl IX drottning Kristina, som lär ha varit en ivrig äktenskapsmäklerska. Vad man känner till föddes två döttrar i äktenskapet med Magdalena Strang. Magdalena Strang avlider den 2 oktober 1628. Efter några år som änkeman gifter sig Carl Sabelsköld med Ingeborg Rosenstråle med vilken han fick sex barn, fyra söner och två döttrar.

Carl Sabelsköld var ägare till en mängd gårdar och jordegendomar. Dessa förvärvade han främst genom sina giften. De viktigaste egendomarna fanns i Södermanland och Kristdala. Det är via Kristdala jag har mina släktband till Carl Sabelsköld.

Carl Jönsson Sabelsköld

Gift första (1) gången 1616-1628 med **Magdalena Strang** † 1628

Gift andra (2) gången 1634-1663 med **[10] Ingeborg Rosenstråle** † 1674

1. Elisabet † 1659

2. Birger † 1668

1. Brita † 1676

2. Ingeborg † 1711

2. **[11] Jöns, se nedan**

2. Svante 1644-1677

2. Carl † 1657

2. Brita

Carl Jönsson, adlad **Sabelsköld**, till Ekenäs i Blackstad socken och Bråhult i Kristdala socken samt Bo i Mönsterås socken; född 1590 i Nyköping; fänrik vid Smålands ryttere 1616; adlad med namnet Sabelsköld den 26 oktober 1617 i samband med Gustav II Adolfs kröning i Uppsala. Fick den 21 augusti 1619 stadsfästelser på sin svärfar Börje Jönsson Rosenstråles förläning i Kristdala socken. Carl Jönsson Sabelsköld var ryttmästare vid Smålands ryttere 1622, häradshövding i Skärkinds härad 1622-1652 - under den här perioden finns bara upplysningar om att Carl en gång deltagit i ting i egenskap av häradshövding, arbetet som häradshövding sköttes istället av lagläsare. Utbytte år 1624 genom bytesbrev med rytteren Per Silkelock Bankhult mot Systertorp (båda i Kristdala socken). Deltog 1625-1627 i fälttåget i Livland, och var där kommandant på slottet Schedas 31 juli till 4 november 1625. Avsked från Smålands ryttere 1629.

[11] Jöns Sabelsköld (1636-1696)

Det är inte helt klarlagt när Carls söner föds, men av uppgifter från deras militärtjänstgöring kan man sluta sig till att Jöns var äldst. Vidare kan man också se att Jöns befordringsgång var långsammare än brödernas vilket tyder på att han var tvungen att ägna sig mycket åt sysslor hemmavid. Jöns Sabelsköld blev ryttere 1655, löjtnant 1678 och ryttmästare 1679.

[11] Jöns Sabelsköld gifte sig första gången med Marta Stråle af Ekna, dotter till Olof Stråle († 1648). Olof Stråle var på sin tid en mycket omtalad person, som innehade höga befattningar i rikets tjänst. Han var bland annat befälhavare på Älvsborgs fästning 1612. Olof Stråle var också vice ordförande i Svea hovrätt 1614-1619. Sex barn, varav en son föddes i äktenskapet med Marta Stråle. Ca 1678 avlider Marta Stråle och ca 1681 gifter sig Jöns Sabelsköld med Anna Catharina Stråle af Ekna († 1714). Anna Catharina var första hustruns kusins barnbarn.

Jöns Sabelsköld, liksom fadern, ägnade säkert stor del av sitt liv åt att förvalta sina stora jordegendomar. Först Trishult och senare Bråhult i Kristdala socken, där han bodde fram till sin död

Det var också under Jöns Sabelskölds tid som den s.k. Sabelsköldska brudkronan förvärvades. Kronan finns än i dag och den är tillverkad av silversmeden Hans Persson Bergman i Vimmerby, som var verksam 1662-1700.

[11] Jöns Sabelsköld

Gift första (1) gången med **Marta Stråle af Ekna** † 1678(?)
 Gift andra (2) gången med **Anna Catharina Stråle af Ekna** † 1714(?)

1. [12] Carl, se nedan	1. Märta 1667-1699	1. Ingeborg † 1741	1. Maria † 1713
1. Elisabet † 1715	1. Katarina 1674-1759	2. Svante 1683-1683	

[12] Carl Sabelsköld (1666-1701)

Livdragonen [12] Carl Sabelsköld blev den siste manlige arvingen och slöt sin ätt på svärdssidan år 1700 eller 1701. Man vet att Carl Sabelsköld deltog vid generalmönstringen av Kungliga Majestätets Livregementes dragoner den 5 september 1700. Mönstringen skedde vid Lingsjö (troligen Lingsjö utanför Kristianstad) och förrättades av Konung Karl XII själv. Carl Sabelsköld står antecknad som nummer 1 bland dragonerna på kapten Clas Creutz kompani och det framgår att han är "corporal" och är 34 år gammal. Man får också veta att Sabelskölds häst var en "bleek fux med stiern och smal bläs". Carl Sabelsköld hade också tidigare tjänstgjort vid Smålands dragoner där han var korpral år 1696 och tog avsked den 16 april samma år. Rehnskölds livdragoner deltog i slaget vid Narva den 20 november 1700 och Carl var med stor sannorlighet med vid detta lyckosamma slag. Carl måste dock ha dött före den 27 juni 1701 då han vid denna tidpunkt omtalas som "salig". Det går alltså inte att ange ett exakt dödsdatum för Carl Sabelsköld. Hemma på gården Bråhult i Kristdala socken fanns hustrun Elisabet Duraeus (1666-1709) och de sex döttrarna. Elisabet var dotter till kyrkoherden i Kristdala, Johannes Bartholdi Duraeus och hans hustru Anna Jönsdotter.

Redan samma höst som maken Carl Sabelsköld drog ut i sitt sista krig var familjen på obestånd varför Elisabet fick vidta åtgärder för att få ekonomin att gå ihop. I och med makens död eskalerade den ekonomiska situationen och Elisabeth fick se sina egendomar krympa för att till sist förlora Bråhult helt genom utmätning. I och med att det nu inte längre fanns någon hemgift att tillgå fick Elisabet under åren efter makens död se sina sex döttrar bli bortgifta med bönder på trakten. På så vis blir de också urmödrar till en mycket stor mängd ättlingar till den Sabelsköldska släkten. Vi är släkt med **Märta Sabelsköld (1688-1758)**.

[12] Carl Sabelsköld

Gift med **Elisabet Duraeus** 1666-1709

Christina 1686-1708	Ingeborg 1687-1758	[13] Märta, se nedan	Anna-Maria 1692-1767
Margareta	Elisabet 1699-1780		

[13] Märta Sabelsköld (1688-1758)

Carl Sabelskölds dotter [13] **Märta** var gift med Måns Larsson (1684?-1769) från Saxtorp i Kristdala socken. Måns Larsson, då bosatt i Bråhult, blev förmyndare för tre av Carl Sabelskölds döttrar. Måns Larsson var troligen son till Lars Olofsson i Malghult, Kristdala, som i sin tur var son till Olof Månsson i Malghult Nr 2. Måns och Märta verkar ha haft sju barn varav fem nådde vuxen ålder. Sonen Lars Månsson är min farfars farmors farmors far.

[13] Märta Sabelsköld

Gift med **Måns Larsson** 1684?-1769

Kerstin 1713-1743

Carin 1719-1789

Karl 1720-1793

[14] Lars Månsson
se nedan

Nils 1727-1775

[14] Lars Månsson (1723-1796)

[14] Lars Månsson och hans yngre bror Nils fick genom förtida arv rätten till 1/8 mantal vardera i gården Saxtorp. Lars skulle dock genom, giftet med den rika änkan Marta Olofsdotter (1725-1782) komma att bosätta sig på gården Sörebo i Mörlunda socken. Lars blev på så vis en förmögen man med stora egendomar i både Kristdala och Mörlunda. Lars Månsson, som senare blev nämndeman, fick fyra döttrar med hustrun Marta. Den yngsta av dessa, [15] **Maria** (1770-1795) är min farfars farmors farmor.

[14] Lars Månsson

f. 24 november 1723 i Bråhult, Kristdala
† 11 april, 1796 i Sörebo, Mörlunda

Gift med **Marta Olofsdotter** 1725-1782

Christina 1757-1828

Lisken 1759-1782

Catharina 1761-1832

[15] Maria Larsdotter
se släktträdet nedan

Märta Sabelskölds barnbarn Maria Larsdotter var Predikanten Oscar Gustafssons morfars mor, så som beskrivs i släktträdet nedan (Heiding/Bankeström, "Om ätten Sabelsköld och livdragonen Carl Sabelskölds avkomlingar").

[15] Maria Larsdotter

f. 28 juni 1770 i Sörebo, Mörlunda
† 27 juni 1795 i Åsjögle, Mörlunda

Gift med **Erik Nilsson** 1756-?

|

[16] Nils Petter Eriksson

f. 26 mars 1792 i Åsjögle, Mörlunda
† 11 mars 1871 i Åsjögle, Mörlunda

Gift med **Christina Persdotter** 1804-1883

|

[17] Maria Sophia Nilsson

f. 5 augusti 1836 i Åsjögle, Mörlunda
† 7 januari 1925 i Djursdala No 4, Djursdala

Gift med **Gustaf Erik Johansson** 1813-1898

|

[18] Nils Oskar Gustafsson

f. 6 januari 1865 i Ekenäs, Mörlunda

† 1944 i Vimmerby

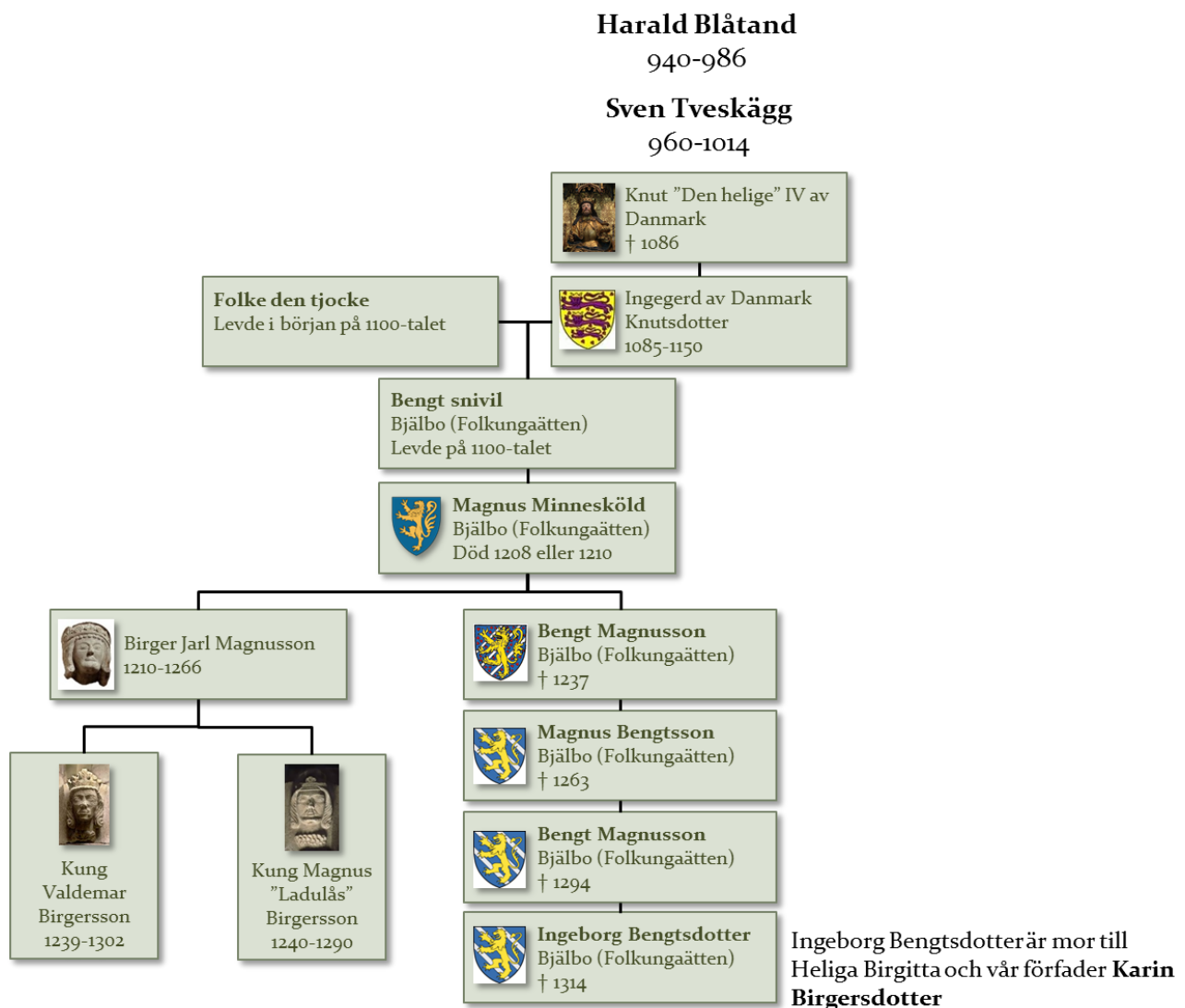
Gift med **Hilda Augusta Olofsdotter Spak** 1868-1943

|

Del II – Våra band till de gamla vikingakungarna

Som redan nämnts i föregående kapitel är [1] **Karin Birgersdotters** föräldrar Birger Perssons och hans hustru Ingeborg Bengtsdotter (död 1314). Modern Ingeborg var dotter till lagmannen Bengt Magnusson (Folkungaättens lagmansgren) och Sigrid den fagra. Att tillhöra den s.k. Folkungaättens lagmansgren betyder att hon var nära släkt med flera svenska kungar och även med flera danska kungar (se släkträdet nedan) och därmed också några av historiens mest namnkunniga vikingakungar.

Här följer en summarisk redogörelse för hur våra släktband, genom Karin Birgersdotter, löper ända tillbaka till vikingakungen Hardeknut Gormsson (död 946) och den s.k. Jellingdynastin (se beskrivning senare i dokumentet).

Bengt Magnusson (Bjälboättens lagmansgren) † ca 1294

[1] **Karin Birgersdotters** morfar var **Bengt Magnusson**, storman, riksråd, lagman i Östergötland, död omkring 1294 och son till lagman Magnus Bengtsson (se nedan), död 1263.

Bengt Magnusson nämns som lagman i Östergötland första gången år 1269, och den 11 september 1288 var han medlem av riksrådet. 1289 skall han ha dragit ut på pilgrimsfärd varvid sonen Magnus insattes som lagman i Östergötland. Magnus måste dock ha frånträtt ämbetet senast 1291 eftersom Bengt återigen var verksam som lagman i Östergötland 1291–1292. Bengt uppges ha dött 1294, vilket står i viss strid med det faktum att sonen Magnus tillträdde lagmansämbetet på nytt redan 1293.

Bengts sigill var till en början ett upprest åt vänster gående lejon, senare ett upprest åt höger gående lejon över tre balkar, samma som hans far. Kanske efterträdde Bengt fadern som lagman omedelbart vid den senares död 1263.

Bengt Magnusson var först gift med Margareta (död före 1275). Paret fick en son:

Magnus Bengtsson (död före 1304), lagman i Östergötland från 1293, enligt Ericus Olai tillfälligt insatt som lagman i Östergötland 1289–1291 då fadern drog på pilgrimsfärd

Bengt gifte om sig med Sigrid den fagra (död 1289 och begravd i Skänninge dominikankloster). Hon var enligt Margareta Klausdotters delvis rent ohistoriska berättelse av lägre börd än maken Bengt. Paret fick följande barn:

Ingeborg Bengtsdotter, (heliga Birgittas mor), gift med Birger Persson till Finsta

Ramborg Bengtsdotter, enligt Margareta Klausdotter gift med en Erengisl

Katarina Bengtsdotter, gift med Knut Jonsson (Aspenäsätten)

Magnus Bengtsson (Bjälboättens lagmansgren) † 1263

Magnus Bengtsson, fogde på Kalmar slott och lagman i Östergötland från (senast) 1247 till sin död 1263. Var gift med Ragnhild som dog 1262.

Magnus var sannolikt son till Bengt Magnusson (se nedan) och räknas som stamfar till Bjälboättens lagmansgren.

Magnus var far till östgöotalagmannen Bengt Magnusson (död omkring 1294) och Ulfhild Magnusdotter.

Det finns ett felplicerat gravmonument tillägnat kung Magnus Nilsson i Vreta klosterkyrka som antagligen har tillkommit genom att Rasmus Ludvigsson förväxlade uppgifterna från fragment av en äldre gravsten med att det är denne Magnus Bengtsson eller hans sonson och namne som egentligen har sin familjegrav i koret där monumentet står.

Bengt Magnusson (Bjälboätten) † 1236 eller 1237

Bengt Magnusson, död 1236 eller 1237, var en svensk biskop, son till Magnus Minnesköld och Ingrid Ylva.

Han var biskop i Linköping mellan 1220 och 1236. Han tog initiativ till utbyggnaden av Linköpings domkyrka till en katedral vilket var Sveriges första gotiska byggnadsprojekt, och han invigde Mariakyrkan (nuvarande domkyrkan) i

Visby 1225. Linköpings Domkapitel, Sverige äldsta domkapitel grundades med påvens tillåtelse år 1232 under biskop Bengts tid.

Bengt Magnusson ska inte förväxlas med sonsonen Bengt Magnusson av Bjälboättens lagmansgren, död 1294 (se ovan).

Magnus minnesköld (Bjälboätten) † 1208 eller 1210

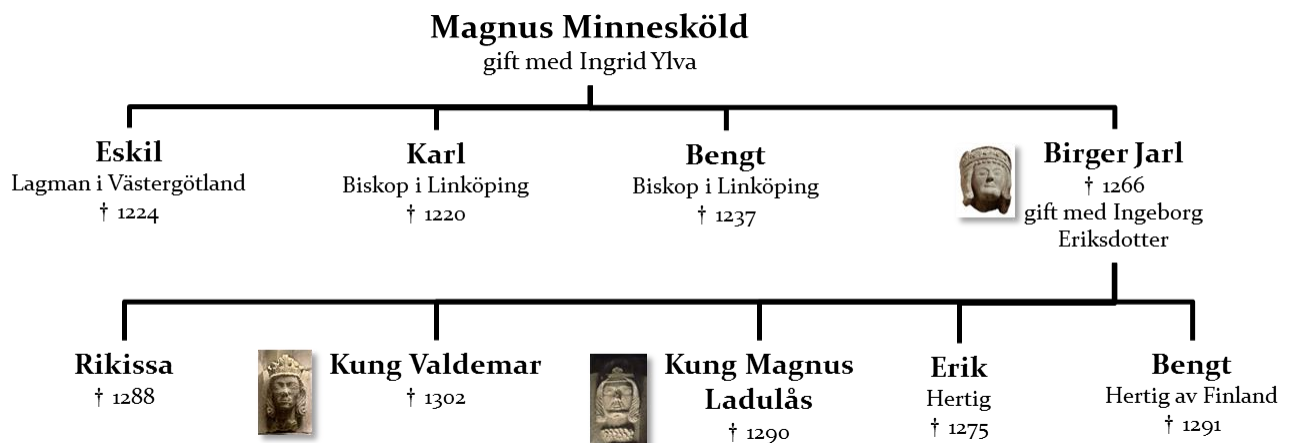

Magnus minnesköld, även minnisköld eller månesköld, möjligen död 31 januari 1208 eller 17 juli 1210, var en svensk storman och far till Birger jarl, som var rikets Jarl (förmyndare för sin son kung Valdemar Birgersson) 1248-1266. Möjligen var Magnus minnesköld också lagman i Östergötland, samt svenskt riksråd.

Magnus minnesköld är omnämnd i två samtida brev som bror till jarlen (det vill säga Birger brosa), samt av kung Magnus Birgersson som i ett brev 1280 kallar honom farfar. Han är även omskriven som far till Eskil Magnusson i Västgötalagens lagmanslängd och Hakonarsagan. Även den senare utpekar honom som far till Birger jarl.

Han var bosatt på släktens gods Bjälbo, i nuvarande Mjölby kommun, Östergötland, var son till Bengt Snivil och uppges i olika källor som död 31 januari 1208, i slaget vid Lena. Andra uppgifter säger att han stupade i slaget vid Gestilren 17 juli 1210.

Vad beträffar tillnamnet minnesköld förekommer det olika stavningar. Svenskt biografiskt lexikon (SBL), och Svenskt Diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev kallar honom Magnus minnesköld. Även Dick Harrison nämner honom som Magnus Minnesköld. I Äldre Västgötalagens lagmanslängd skrivs tillnamnet på ett ställe Minneskioldz, på ett annat minniskiolz.

Bengt snivil (Bjälboätten) levde på 1100-talet

Bengt Folkesson, känd som **Bengt Snivil** eller Bengt Snivel, var en svensk högreståndsperson tillhörande Folkungaätten som ska ha levat på 1100-talet. Enligt den danska historikern Saxo var han son till Folke den tjocke och prinsessan Ingegärd Knutsdotter av Danmark. Bengt snivil räknas också som Bjälboättens (och Folkungaättens) stamfader

Den svenska s.k. "Genealogia folkungorum", som är trehundra år yngre än Saxo men åberopar sig på en gammal uppteckning i Varnhem, är källan till tillnamnet Snivil och

uppgiften att Bengt skall ha varit fader till Birger Brosa, Magnus Minnisköld och Karl Döve samt farfar till Birger Jarl.

Källorna nämner ingenting om huruvida Bengt hade jarlvärdighet eller övriga uppgifter.

Tillnamnet Snivil kan enligt Lagerqvist och Åberg tolkas antingen som den lille eller som näsvis bängel eller ha syftat på snor.

Folke den tjocke

Folke den tjocke var en svensk storman som skall ha levat under tidigt 1100-tal. Han är omnämnd av Saxo Grammaticus, kallad Sveticæ gentis nobilissimus "den mest högborne man i Sverige".

Saxo säger också att Folke ska ha varit gift med **Ingegärd Knutsdotter** av Danmark och med henne haft barnen Bengt och Knut, samt ha varit farfar till Birger Brosa.

Ingegärd Knutsdotter av Danmark

Ingegärd Knutsdotter av Danmark, även kallad Ingerd, född mellan 1080 och 1085, var prinsessa av Danmark. Hon var anmoder till Bjälboätten genom sonen Bengt (se ovan).

Ingegärd var dotter till kung **Knut den helige av Danmark** och Adele av Flandern (död i april 1115) och syster till Cecilia Knutsdotter av Danmark. Då hennes far avsattes och mördades i Odense 10 juli 1086 lämnade hennes mor Danmark och återvände till Flandern, medan Ingegärd och hennes syster följde med sin farbror Erik och hans hustru Bodil, som blev deras fosterföräldrar, till exil i Sverige. Systrarna blev båda gifta med svenska stormän. Cecilia återvände till Danmark, där hon omtalas 1131, men det finns inga uppgifter om att Ingegärd ska ha gjort detsamma.

Ingegärd var gift med Folke den tjocke och mor till Bengt Snivil.

Knut "Den helige" IV av Danmark † 10 juli 1086 i Odense

Knut den helige, Knut IV av Danmark, född cirka 1040–1043, död den 10 juli 1086 i Odense (enligt legenden mördad), var kung av Danmark 1080–1086. Knut efterträdde sin bror Harald Hein vid dennes död. Han var näst äldst av **kung Sven Estridssons** fem söner.

Knut den helige är ett kanoniserat helgon inom Romersk-katolska kyrkan med festdag den 19 januari, medan Sverige och Finland firar Knutsdagen den 13 januari efter hans brorson Knut Lavard. Knut den helige var gift med **Adele av Flandern** (död 1115), som var syster till greve Robert II av Flandern. Knut hade tre barn, något oklart om alla var med Adele: två döttrar, Cecilia Knutsdotter av Danmark och **Ingegärd Knutsdotter** av Danmark (se beskrivning ovan),

och en son, sedermera Karl I av Flandern. Sonen blev inte regent i Danmark, eftersom Knut efterträddes av sin bror Olof Hunger.

Knut den helige ville återställa Knut den stores rike, men det föll inte i god jord hos stormännen. 1085 samlade Knut hela danska ledungsflottan – ca 1 000 fartyg – i Limfjorden i norra Jylland för att göra en attack mot England. Men flottan kom aldrig iväg eftersom Knut var upptagen vid den södra gränsen mot Tyskland, där han var i konflikt med den tysk-romerska kejsaren, Henrik IV. Inte förrän in på sommaren blev flottan hemförlovad.

Knut sände fogdar för att samla in böter från dem som hade rest hem för tidigt, för att de ville ta hand om skördarna på sina gårdar. Detta resulterade i en öppen revolt och Knut var tvungen att fly från den kungliga gården Børglum till biskop Henriks gård Biskopstorp i Bejstrup, medan merparten av hans män var samlade vid kungsgården Aggersborg. Han fortsatte vidare till Viborg och Slesvig för att slutligen hamna i Odense på Fyn.

Revoltens ledare Piper (Eivind Bifra) och hans folk belägrade Odense och intog sedan staden. Kungen begav sig då till kyrkan Sankt Albani där han trodde sig vara säker. Piper försökte bränna ner kyrkan som var av trä. Då detta inte lyckades trängde Piper och hans män in i kyrkan den 10 juli 1086. Här dödades kungens bror Benedikt och de sjutton hirdsmännen och slutligen Knut själv. Enligt traditionen mördades han framför högaltaret. Av kungens följe var det enbart hans bror, Erik Ejegod, som undkom levande. Även upprorsledaren Piper sårades dödligt denna dag.

Sven Estridsson † 1074

Sven Estridsson, född ca 1020, död 1074, kung av Danmark från 1047. Kallas också "den kvinnsamme". Han var son till jarl Ulf Torgilsson av Skåne och **Estrid Svensdotter** av Danmark. Sven var den siste ättlingen av den gamla danska kungaätten, den s.k. Jellingdynastin (se beskrivning nedan). Som namnet påvisar, låg denna släktskap på mödernet; i Norden är matronymikon annars ovanliga som tillnamn. I Norge kallas han Sven Ulfsson.

Sven växte upp hos Anund Jakob av Sverige och var i tjänst hos Hardeknut i England. Han valdes av kung Magnus den gode av Norge till jarl av Danmark och följer honom mot vänderna söder om Östersjön, där Jomsborg blir bränt och definitivt ödelagt och den obotritiske konung Ratibor får sätta livet till.

I Roskildekrönikan från 1130-talet står det att Sven "avlade söner och döttrar med åtskilliga kvinnor". Detta hade dock en förklaring. Sven gifte sig med Anund Jakobs dotter Gunhild Anundsdotter, men släktskapet var så nära att äktenskapet stred mot kyrkorättens regler. Hamburgs ärkebiskop Adalbert krävde skilsmässa vilket Sven accepterade. Efter skilsmässan hade han åtskilliga kvinnor med resultatet att han vid sin död år 1074 efterlämnade många barn. Av nio söner blev inte mindre än fem kungar i Danmark.

1. Harald Hen, kung 1074-1080
2. **Knut den helige**, kung 1080-1086
3. Olof Hunger, kung 1086-1095
4. Erik Ejegod, kung 1095-1103
5. Nils, kung 1104-1134

Sven Estridssons kvarlevor murades in i en pelare i Roskilde domkyrka. År 1911 öppnades graven och skelettet undersöktes. Det visade sig att Sven var en högväxt och kraftig man, men att hans vänstra höft inte var lika väl utvecklad som den högra. Den anatom som ledde undersökningen drog slutsatsen att Sven hade haft en "oregelbunden och vaggande gång". Snorres berättelse hade sålunda haft verklighetsbakgrund åtminstone när det gällde kungens lyte, men hur många övriga detaljer om Slaget vid Nissan som är historiskt riktiga lär vi aldrig få veta. Graven intill trodde man länge innehöll resterna av hans mor Estrid, men efter en DNA-analys som gjordes 2003 kunde man utesluta det. Vem kvinnan egentligen är vet man inte, men gissningar har nämnt Margrethe Estrid, makan till Svens son Harald Hein.

Jellingdynastin

Kyrkan i Jelling från år 1100, med en av de stora gravhögarna till vänster

Jellingdynastin är en kunglig vikingasläkt med namn efter orten Jelling i Danmark. Omkring år 916 kom en man vid namn Hardeknut till makten i Jelling på Jylland. Adam av Bremen berättar att hardeknut kom från "Northmannia", troligtvis Daneland i England. Sonen Gorm blev kung omkring år 947. Gorms son Harald Blåtand föddes kring år 930 och blev kung ca 958. Harald lät uppföra den "Stora runstenen i Jelling" där han berättar om sina bedrifter.

Stora runstenen i Jelling

Jellingmonumenten är en gemensam beteckning för Jelling kyrka, Jellingestenarna och Jellingehögarna i Jelling. Dessa blev 1994 ett världsarv då de utgör det första officiella beviset på övergången från hedendom till kristendom i Skandinavien.

Den **stora Jellingestenen**, är svårare att tidsbestämma, men man tror att den restes mellan 960 och 985 av **Gorm** och **Tyras** son **Harald Blåtand** i Jelling till minne över sina föräldrar. Stenens inskription berättar samtidigt om Haralds bedrifter. Han enade Danmark och gjorde danskarna till kristna. Stenen har tre olika sidor. Den ena har runor ingraverade, den andra sidan består av ett fabeldjur, och på den tredje sidan är en bild av den korsfäste Jesus. Stenens inskription berättar:

"Harald konung lät göra dessa kummel efter Gorm, sin fader och Tyra, sin moder, den Harald som vann sig hela Danmark och Norge och gjorde Danerna kristna."

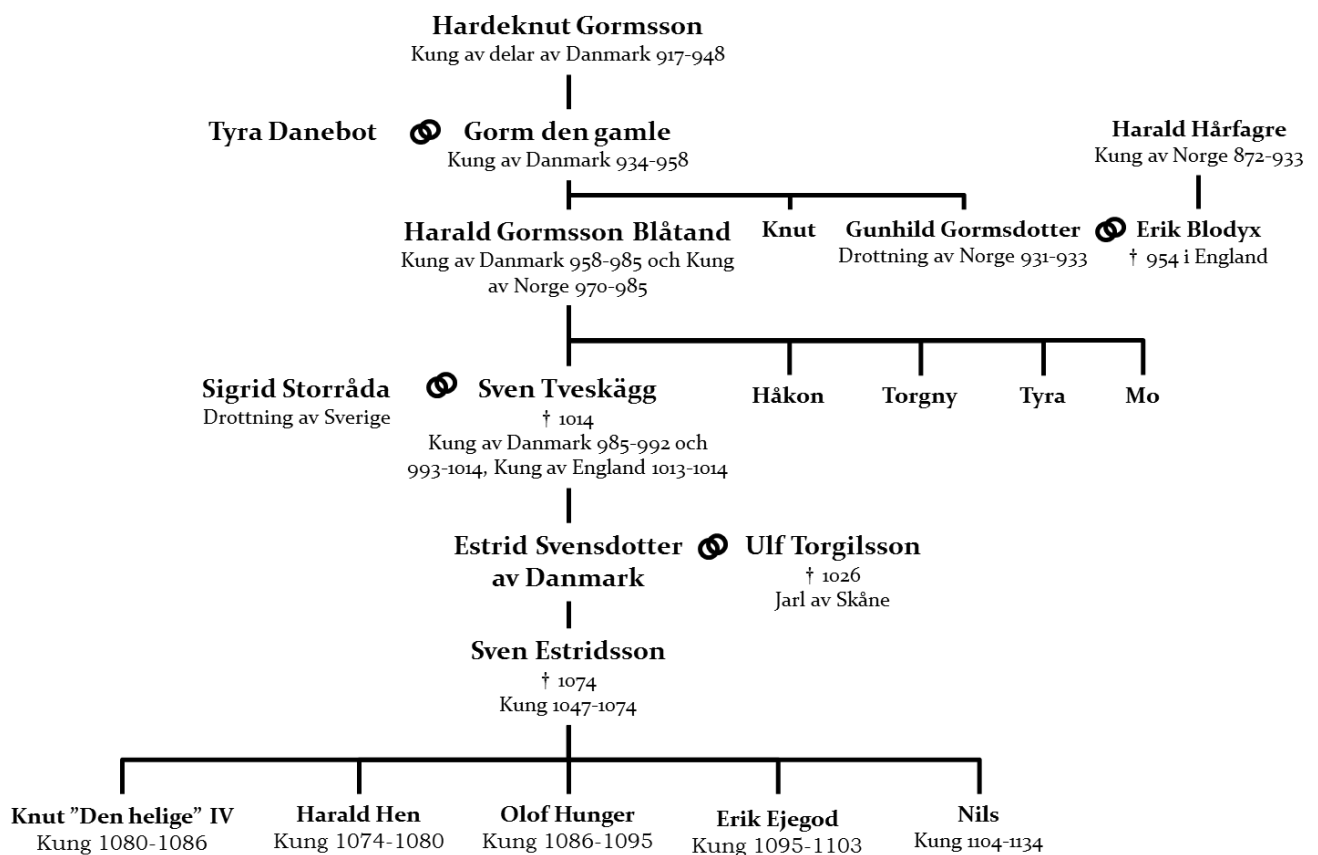
Den **lilla Jellingestenen** är Gorm den gamles troligen uppförd omkring 955. Stenens inskription lyder:

"Kurm kunukr karthi kubl thussi aft Thurui kun sina Tanmarkar bot"

Vilket på nusvenska blir ungefär:

Konung Gorm gjorde dessa kummel efter Tyra sin hustru, Danmarks bot.

Jellingdynastin

Estrid Svendsdotter

Estrid Svendsdotter, född innan 1010, död efter 1057, känd som dronning Estrid, var prinsessa av Danmark som dotter till kung **Sven Tveskägg** och Sigrid Storråda. Hon var gift med jarl Ulf Torgilsson av Skåne och mor till kung Sven Estridsson av Danmark. Estrid bar hederstiteln drottning, trots att hon varken var gift med en kung eller var regerande drottning.

Fadern dog 1014. Hon ska först ha varit gift med en rysk prins, som dog i de ryska tronstriderna efter Vladimirs död 1015: makens identitet är dock okänd. Hon återvände

sedan till Danmark. Vid broderns erövring av England, avtalade han med hertig Richard av Normandie att Estrid skulle gifta sig med Rickards son Robert. Det är inte känt om detta äktenskap någonsin ingicks. Hon blev möjligen förskjuten av Robert. Estrid blev sedan av sin bror trolovad och gift med Ulf jarl, före år 1023. Estrid blev änka då maken blev mördades på broderns order år 1026. Det är möjligt att mordet skedde med hennes medgivande: som änka behöll hon broderns förtroende och mottog stora egendomar i Skåne och på Sjælland.

Hon ska ha grundat Danmarks första stenkyrka till minne av maken. Hon skaffade sig en maktposition även genom donationer till kyrkan och gav sonen en kyrklig utbildning. Estrid stödde sonens kamp för makten över Danmark. 1047 blev sonen kung. Estrid fick titeln drottning, trots att hon varken var gift med en kung eller själv var regerande drottning. Hennes dödsdatum är okänt, men hon dog tidigast år 1057, eftersom hon gravsattes av biskop Vilhelm, som var biskop i Roskilde ca. 1057-73. Barn:

Sven Estridsson (född ca. 1020)

Asbjørn (född ca. 1026)

Sven Tveskägg † 1014

Sven Tveskägg (på fornnordiska: *Sveinn Tjúguskegg*, på danska: *Svend Tveskæg*, på engelska: *Sweyn Forkbeard*), född cirka 960, död 3 februari 1014, kung av Danmark 985-992 och 993-1014, kung av England 1013-1014. Utgjorde förmodligen den reella makten i Norge bakom Erik Håkonsson tillsammans med den svenske kungen Olof Skötkonung år 1000-1014.

Svens företrädare på den danska tronen var hans far, Harald Blåtand, även om källorna talar om ett allt annat än vänskapligt förhållande mellan dem. Sven var förmodligen oäkta son till Harald, och en legend berättar att Harald presenterades för sin son första gången hos vikingahövdingen Palnatoke. Enligt en teori erövrade han makten från fadern med hjälp av skånska stormän (en av hans farbröder, Strutharald, förmodas ha varit kung i detta landskap och också haft en törn i sidan till fadern). Under en kort period 992-993 förlorade Sven den danska kronan till den svenske kungen Erik Segersäll efter att denne inlett ett erövringståg mot Danmark som hämnd för Svens stöd till dennes rival Styrbjörn Starke i slaget vid Fyrisvallarna. Han återtog dock den danska kronan då Erik blev sjuk och drog sig tillbaka redan följande år. Han dog 3 februari 1014 i Gainsborough, England.

År 1000 ska Sven Tveskägg, Olof Skötkonung och Erik jarl, enligt fornnordisk tradition och sagalitteratur, ha besegrat den norske kungen Olav Tryggvason i sjöslaget vid Svolder. Efter detta styrde förmodligen Sven, Olof och Erik Norge tillsammans. Sven var också den förste viking som lade under sig England och blev år 1013 kung även där, och kallas **Sweyn Forkbeard** i de engelska kungalängderna.

Källorna motsäger varandra om hans gemål. Enligt isländska källor var han gift med Sigrid Storråda, en gestalt som starkt ifrågasatts av sentida historiker (se nedan). Enligt europeiska källor, bland annat Adam av Bremen, var han istället gift med den polsk prinsessan Gunhild, troligen dotter till Mieszko I av Polen och Dubrawka av Böhmen. Barn:

Gyda, gift med jarlen Erik Håkonsson

Knut den store

Harald II av Danmark

Estrid Svensdotter av Danmark

Sven Tveskäggs hustru **Sigrid Storråda** är en historiskt omtvistad drottning (först i Sverige, sedan i Danmark) som skall ha varit gift med Erik Segersäll och därpå, efter Eriks död, omgift med Sven Tveskägg. Hon ska enligt isländska berättelser ha varit dotter till en västgötsk storman vid namn Skoglar-Toste. Det mesta kring hennes person är oklart eftersom Eriks gemål i andra källor kallas "Gunhild" eller sägs ha varit polsk prinsessa. Sigrid kan följaktligen ha varit samma person som Swiatoslawa av Polen.

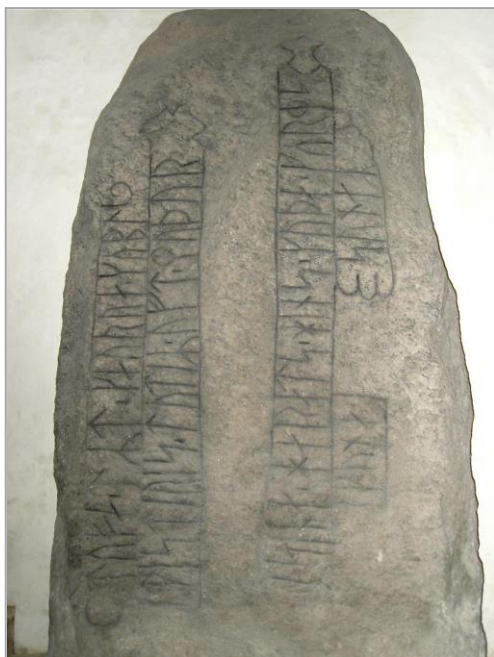
Harald Blåtand † ca. 986

Harald Gormsson Blåtand var kung av Danmark 958 – cirka 986. Han var son till **Gorm den gamle** och Tyra Danebot. Man har använt hans namn åt den trådlösa kommunikationsstandarden Bluetooth eller Blåtand. Logotypen är en stiliserad kombination av runorna H och B.

Om Haralds fader Gorm, eller Vurm, berättade kung Sven Estridsson (Haralds barnbarns barn) för Adam av Bremen att han var den "som jag vill kalla en gruvlig orm och som var i hög grad fientligt inställd till alla kristna. Han planerade att fullständigt utrota kristendomen i Danmark, fördrev Guds präster från sitt område och lät också döda många under tortyr".

Till skillnad från sin far tycks Harald ha varit välvilligt inställd till de kristna. År 948, under den tyske kejsar Otto I:s period 936-973, vigde ärkebiskop Adalag av Hamburg/Bremen tre biskopar för Danmark. Detta år måste rimligtvis Harald ha regerat, något annat är otänkbart då fadern varit hatisk mot de kristna. I Slesvig insattes biskop Hored, i Ribe Liafdag och i Århus Reginbrand. Att Harald Blåtand skulle ha regerat redan på 940-talet stöds av de uppgifter som hans senare släkting Sven Estridsson lämnat. Vid sin död var Harald "ålderstigen och kroppsligen svag" och när han dog hade han regerat i femtio år. Ett så exakt år kan vara fel, något man bara säger för att framhäva en lång tidsperiod. Regenttiden kan lika gärna ha varit fyrtio eller fyrtiofem år men knappast trettio. Harald bör ha dött cirka 985, varför hans regenttid startat runt 940.

Ett problem som rör maktrelationerna mellan fadern och sonen är den stora gravhög som finns i Jellinge, se mer nedan. Denna uppkastades 958-959. Eventuellt, men ej säkert, bör Harald här ha gravlagt sin fader Gorm. Denna tidpunkt för maktövertagandet är dock på tok för sent, att döma av det skrivna källmaterialet. Så måste rimligtvis Harald varit kung år 954 då den förvisade norske kungen Erik Blodyx dog i England och hans hustru Gunhild med sina söner kom till Harald Blåtand i Danmark. Harald tog emot flyktingarna och knäsatte till och med Eriks och systemen Gunhilds barn Harald Gråfäll. Troligt är att Harald och Gorm varit samregenter, något som inte var ovanligt att döma av samtida källor som omtalar tidigare danska kungar.

Runstenen som Tove lät resa efter sin mor

Harald Blåtand var gift med Tove, dotter till den vendiske fursten Mistivoj. En runsten som Tove lät resa till minne av sin mor är den enda källan som finns om henne. Runstenen kommer från Sønder Vissing i Danmark och texten lyder:

"Tofa, Mistivojs dotter, Harald den godes, Gorms sons hustru, lät göra detta minnesmärke efter sin moder."

Det är dock inte fastslaget huruvida Tove är mor till något eller några av Haralds kända barn.

Det berättas också att kungen ska ha haft andra hustrur än Tove. Adam nämner till exempel Gunhild och Saxo berättar i slutet av 1100-talet att kungen varit gift med Gyrid, en syster till Styrbjörn från Sveariket.

Barn:

Sven Tveskägg, senare dansk kung.

Håkon, som härskade i Semland.

Tyra, som först blev gift med den svenske kungasonen Styrbjörn och sedan med den norske kungen Olav Tryggvason.

Gunhild, som blev gift i England.

Gorm den gamle † 958

Gorm den gamle (även Vurm), kung av Danmark under första hälften av 900-talet, far till **Harald Blåtand**. Eventuellt död 958 (ett årtal som erhållits genom en dendrodatering av bevarat trä hämtat från den norra gravhögen i Jelling). Man saknar dock säkra bevis för att denna hög är uppkastad över Gorm, även om en stark tradition gör detta gällande. Snorre Sturlasson kallar honom Gorm Hardeknutsson. Möjligen var Gorm därför son till Knut I (Hardeknut).

Regerade från orten Jelling. Gift med Tyra Danebot. Om Gorm berättade den senare kung **Sven Estridsson** för Adam av Bremen att han var den *"som jag vill kalla en gruvlig orm och som var i hög grad fientligt inställd till alla kristna. Han planerade att fullständigt utrota kristendomen i Danmark, fördrev Guds präster från sitt område och lät också döda många under tortyr"*.

Barn:

Harald Blåtand

Knut Gormsson (Knud Dana-Ast)

Gunhild Gormsdotter

Knut I (Hardeknut) Gormsson † 948

Knut I (Hardeknut) var kung i delar av Danmark omkring 917 till 948.

Adam av Bremen berättar att Hardeknut kom från Northmannia (dvs »nordmännens land«, som kan betyda såväl Norge som Normandie). Enligt samma källa anlände han till Danmark för att avsätta den unge kung Sigtrygg. Detta skedde enligt Adam, i ärkebiskop Hegers sista tid och Heger dog 917.

Hardeknut bör därefter ha styrt sitt rike i omkring 30 år. Han efterträddes av sonen **Gorm den gamle**, vilken betraktas som Danmarks första formella kung.

Källor

Källhänvisningar:

Nr [1] tom [4] är Äldre Svenska Frälseätter, Svensk uppslagsbok 1939, Svenskt biografiskt lexikon, samt Wikipedia

Nr [5] till [9] är i huvudsak Gustaf Elgenstierna "Den introducerade svenska adelns ättartavlor"

Nr [10] till [18] Boken "Om ätten Sabelsköld och livdragonen Carl Sabelskölds avkomlingar" [Heiding Bankeström], samt min egen forskning redovisad på www.gustavii.se.

Summarisk kortbeskrivningar av adelsätterna hämtad är i huvudsak hämtade från Svenskt biografiskt lexikon, samt "Sverige och dess regenter under 1000 år" av Lars O. Lagerqvist.

Beskrivningarna av Bjälboättens ättlingar, den danska kungadynastin och vikingakungarna i Del II är i huvudsak hämtade från "Sverige och dess regenter under 1000 år" av Lars O. Lagerqvist, Dansk biografiskt lexikon och "Vikingar i krig" av Kim Hjardar och Vegard Vike.